

PODPORA KULTURNÍCH A KREATIVNÍCH ODVĚTVÍ Z FONDŮ EU NA LÉTA 2015–2020

**Vyhodnocení možností čerpání,
stavu a překážek v účasti českých subjektů
v programech EU**

Institut umění – Divadelní ústav realizoval výzkumný projekt *Podpora kulturních a kreativních odvětví (KKO) z fondů EU na léta 2015–2020* v rámci výzkumného projektu podpořeného programem BETA Technologické agentury České republiky (TB040MZV002) určeného pro Ministerstvo zahraničních věcí.

Výstupem projektu je výzkumná zpráva, která se skládá ze dvou částí – výzkumné a popisné. Výzkumná část s názvem *Vyhodnocení možností čerpání, stavu a překážek v účasti českých subjektů v programech Evropské unie* byla věnována průzkumu stavu a překážek bránících subjektům z KKO zapojit se do mezinárodních projektů a výsledkem tohoto šetření jsou doporučení pro potřeby MZV, jak lépe uspokojit potřeby a odstraňovat překážky bránící zapojení českých subjektů z KKO do projektů mezinárodní spolupráce.

V tomto dokumentu uvádíme výzkumnou část projektu bez příloh (Formulář dotazníku a Poznámky ze schůzky k závěrům výzkumu, které na vyžádání poskytneme).

Autoři výzkumné zprávy: Magdalena Müllerová, Daniela Zarodňanská, Eva Žáková

Členové výzkumného týmu: Veronika Beranová, Kateřina Hamplová, Pavla Hlušičková, Pavel Lukeš, Anna Macounová, Magdalena Müllerová, Jitka Valchářová, Daniela Zarodňanská, Eva Žáková

Rok zpracování: 2016

Popisná část výzkumné zprávy byla věnována strukturovanému popisu programů a příkladovým projektům, které byly v rámci daných programů podpořeny. Tuto část vydal Institut umění jako publikaci v elektronické i tištěné podobě s názvem *Podpora kultury z Evropské unie do roku 2020* a je ke stažení **zde**.

T A
Č R

Obsah

Vymezení sledovaných témat a stanovení hypotéz	2
Výsledky výzkumného šetření	9
Doporučení od respondentů	30
Celkové hodnocení výzkumu a základní doporučení	36

Vymezení sledovaných témat a stanovení hypotéz

Úvod

Na počátku každého výzkumu vyvstává potřeba řešení určitého problému, definování otázek a analýza stávající situace. Překládaný výzkumný záměr je úzce spjat s činností České kanceláře programu Kreativní Evropa – Kultura a činností oddělení Institutu umění, které je součástí příspěvkové organizace ministerstva kultury Institutu umění – Divadelního ústavu.

„Národní kanceláře programu Kreativní Evropa, které fungují již v 26 evropských zemích, jsou branou k programu Kreativní Evropa. Jejich úlohou je zvyšovat povědomí nejen o programu Kreativní Evropa, ale i o dalších evropských podpůrných opatřeních, která je možné využít pro podporu kulturních a kreativních odvětví, a hodnotit úroveň participace organizací v programu Kreativní Evropa.“¹

Institut umění se od roku 2007 věnuje výzkumné činnosti na téma mapování kulturních a kreativních odvětví (KKO) v České republice, jejíž součástí je i mapování možností podpory těchto odvětví v ČR.

Jednou z aktivit České kanceláře Kreativní Evropa – Kultura i Institutu umění je napomáhat českým organizacím z KKO v účasti na mezinárodních projektech. Aby podpora kanceláře, Institutu umění, ale i dalších organizací, majících na starosti podporu zapojování českých subjektů do evropských projektů mezinárodní spolupráce byla účelná a relevantní, je nezbytné reflektovat potřeby českých KKO.

Výstupy výzkumu ve formě doporučení jsou určeny ministerstvu zahraničních věcí a rovněž dalším řídicím orgánům veřejné správy České republiky, které mají na starosti zapojení ČR do relevantních programů na nejvyšší úrovni.

¹ Creative Europe Desks – EACEA – European Commission. European Commission, Brusel. Dostupné [on-line] na: https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-desks_en 2015 [cit. 13. 12. 2015].

Pilířem výzkumného záměru jsou základní otázky:

- Jaké jsou bariéry, které brání českým subjektům (KKO) zapojovat se do projektů mezinárodní spolupráce?
- Jaké jsou příčiny vzniku těchto bariér?
- Jaká doporučení můžeme navrhnout pro zlepšení situace a redukci či odstranění těchto bariér?

České subjekty KKO nemusí k podpoře svých aktivit využívat pouze program Kreativní Evropa, ale i jiné komunitární programy a programy Evropských investičních a strukturálních fondů, které mohou projekty s kulturním rozměrem financovat. Proto byly základní otázky směřovány i ke kontaktním a koordinačním kancelářím a cílovým skupinám dalších programů EU.

Do výzkumu byly zahrnuty následující programy:

- Kreativní Evropa,
- Erasmus+,
- Horizont 2020,
- COSME,
- Evropa pro občany,
- Přeshraniční spolupráce,
- Program meziregionální a nadnárodní spolupráce INTERREG (Interreg Europe, Interreg Central Europe, Interreg DANUBE).

Zástupci kanceláří výše uvedených programů vytvořili výzkumný tým, který spolupracoval od června 2015 do ledna 2016 na výzkumu, jehož výsledky jsou součástí této zprávy. Společně stanovili výzkumný problém, možnosti posouzení dosavadních zkušeností, pracovní hypotézy, předmět a objekt výzkumu a návrh šetření.

Výzkumný problém

Výzkumný problém je stávající formulací toho, co chceme řešit a které z otázek budeme zodpovídat.

Subjekty KKO působící v ČR mají možnost zapojit se do projektů mezinárodní spolupráce a získat finanční podporu z programů Evropské unie. V České republice existují kontaktní kanceláře/národní koordinátoři, kteří napomáhají potenciálním žadatelům zapojit se do programů, správně koncipovat a formulovat projekty, jakož i překlenout různé problémy a překážky.

Bariéry, s nimiž se subjekty KKO potýkají, však nebyly doposud podrobně identifikovány, a proto představitelé podpůrných/kontaktních kanceláří čerpali v úvodu výzkumu především ze skutečností, se kterými se na ně žadatelé obracejí.

Posouzení dosavadních zkušeností

Na základě zkušeností, načerpaných během konzultací se subjekty KKO, zástupci kontaktních kanceláří identifikovali následující překážky. Představitelé kontaktních kanceláří se shodli na tom, že mezi nejčastější a nejzávažnější překážky patří **administrativní náročnost** související s přípravou, realizací a závěrečnou postprodukcí projektů, **finanční podmínky**, které jsou spojeny u většiny programů s **předfinancováním** (čili nutnost uhradit část či všechny náklady z vlastních zdrojů, které jsou až v průběhu či zpětně pokryty zdroji Evropské unie) a s **dofinancováním projektů** (řada programů nehradí 100% nákladů vybraných projektů, ale pouze předem stanovenou procentuální část).

Kromě chybějících finančních zdrojů jednotliví zástupci identifikovali také problém s **nedostatečnými lidskými zdroji**, které jsou hlavní potřebou pro kvalitní zpracování projektu i jeho realizaci.

Jazyková bariéra byla označena za problematickou jen u těch programů, jejichž nutností je příprava žádosti a následná administrace v anglickém jazyce: Kreativní Evropa, Horizont 2020, COSME a Evropa pro občany. Mezinárodní rozměr projektů podpořených Evropskou unií si však znalost angličtiny žádá, a to i pro komunikaci s projektovými partnery a účastníky projektů. Požadavek dobrých jazykových schopností se tak odvíjí od celkového smyslu podpory mezinárodní spolupráce.

Naopak **dostupnost informací**, které čeští koordinátoři zveřejňují potenciálním žadatelům, byla hodnocena velmi pozitivně; jedná se především o pravidelné informace k jednotlivým výzvám na vlastních webových stránkách, možnosti odebírat newslettery, pořádání tematických seminářů a také konzultace, které jednotliví čeští koordinátoři poskytují jednotlivým žadatelům.

Sumář z kulatých stolů v počáteční fázi projektu

Kreativní Evropa – Kultura

V současném období je program nastaven tak, že podporuje více velkých a dlouhodobých projektů evropské spolupráce na úkor projektů menších. Úspěšnost v programu se výrazně snížila a nedosahuje ani 15%. Příprava a administrace žádostí je velmi náročná. Existují problémy s dofinancováním projektů (podpora činí 60, resp. 50 % celkového rozpočtu). Ministerstvo kultury sice disponuje programem na podporu podpořených projektů, ale ten má velmi nízký rozpočet.

Kreativní Evropa – MEDIA

Na základě zkušeností chybí podpora videoher a nezávislých producentů tvořících pro televizi. Mnoho ze států má pro tyto segmenty další podpurná opatření, která v České republice chybějí. Obecně žadatelé s přípravou projektů problémy nemají, neboť je s předstihem aktivně konzultují s kanceláří MEDIA.

Erasmus+

Metodická příručka může být pro žadatele náročná; přestože je psána v češtině, čítá 300 stran a představuje zával informací. V současné době úspěšnost žadatelů klesla, protože program umožňuje podporu větších, strategických projektů, čímž jsou upřednostňovány velké organizace oproti těm menším.

Horizont 2020

Program podporuje excelentní výzkum. České organizace nejsou ve výzkumu na dostatečné výši jako zahraniční státy, a to především ve společenských vědách, které zahrnují i možnosti projektů s kulturním přesahem. Problémová je rovněž náročná struktura programu.

COSME

Program nabízí pouze malé množství výzev vhodné pro subjekty KKO – jedná se např. o oblast turismu, designu a klastry různého zaměření. Výzvy jsou velmi specifické, alokace nejsou velké a konkurence velkých evropských států vysoká. Postupně se daří české subjekty začleňovat alespoň jako partnery do konsorcií.

Evropa pro občany

Příprava projektové žádosti a následná administrace podpořeného projektu je velice nenáročná (v porovnání s jinými programy). Ale vzhledem k rozpočtu programu dochází k velkému převisu/nízkému procentu úspěšnosti žádostí.

Přeshraniční spolupráce

Kultura obecně je jedním z mnoha oblastí, které se mohou v rámci programů vyskytnout, a je velmi oblíbeným tématem. Problémy spojené s tímto programem tkví především v administraci projektů a časovém rozvržení vnější kontroly a zpětného dofinancování projektů (např. jen kontrola trvá 90 dní, někdy se celý proces „natáhne“ na půl roku). Vzhledem k tomu, že program vyplácí finance zpětně, organizace využívají bankovních úvěrů pro předfinancování. Program obecně pracuje na vylepšení, existují-li doporučení, jsou většinou zapracována.

Program nadnárodní spolupráce INTERREG

Přestože organizace dostávají 100% na pokrytí projektových nákladů, problém je s předfinancováním. U programu dochází k velkým prodlevám ve schvalovacích procesech, během této doby mohou nastat v projektech zásadní změny.

Stanovení pracovních hypotéz

Hypotézy ve výzkumu představují tvrzení, jejichž platnost ověřujeme. V případě výzkumu bariér šlo především o potvrzení a ohodnocení jednotlivých problémů, o kterých diskutovali zástupci kanceláří. V závěru byly identifikovány následující bariéry, u kterých bylo předpokladem, že představují největší překážku KKO:

- nedostatečné šíření informací o programu,
- komplikovaná struktura programů,
- nesrozumitelný jazyk,
- jazyková bariéra při podávání žádosti,
- nedostatečná finanční kapacita pro předfinancování projektu,
- nedostatečné finanční zajištění pro kofinancování projektu,
- nezkušenost s finančním řízením projektu,
- náročné administrativní požadavky programů,
- nedostatečné personální zajištění uvnitř programů,
- nezkušenost s přípravou žádosti projektů přesahující národní rámec,
- nedostatek kontaktů pro získání zahraničních partnerů,
- problematický vztah s vedoucím projektu.

Dalším stanoveným předpokladem byla korelace mezi právními a jinými atributy organizace a výskytem překážek. Mezi atributy, které ve výzkumu chceme ověřit v souvislosti se závažností a četností překážek, jsou:

- právní forma,
- oborové zaměření organizace,
- velikost organizace.

Předmět a objekt výzkumu

Předmětem výzkumu máme na mysli proměnné, které jsme ve výzkumu sledovali. V případě našeho výzkumu šlo o bariéry, které jsme si stanovili v hypotézách. Obecně však tak můžeme chápat i programy, u kterých četnost a závažnost překážek zkoumáme.

Objektem výzkumu jsou takové subjekty, na nichž předmět výzkumu ověřujeme. V souvislosti s výzkumem byli objektem výzkumu potenciální žadatelé – organizace neziskového/ziskového sektoru a veřejného/soukromého sektoru včetně osob samostatně výdělečně činných. Hlavním kritériem výběru bylo především to, že subjekty musí být činné v KKO. Subjektem rovněž nemusela nutně být kulturní organizace (divadlo, hudební festival apod.), ale rovněž např. územní samosprávné celky, jejichž úlohou je rozvoj kultury v dané lokalitě a které spadají mezi uznatelné žadatele některých programů.

Návrh šetření

Výzkum zahrnoval tři fáze, jejichž výstupy budou dále představeny:

Kulaté stoly s představiteli národních koordinačních kanceláří – tyto kulaté stoly byly setkáním představitelů kanceláří jednotlivých programů, kteří prezentovali a diskutovali dosavadní zkušenosti (viz výše) a další návrhy ohledně výzkumného šetření. Setkání zahrnovala následující témata:

- a) úvod – účastníci kulatého stolu jsou poprvé seznámeni s výzkumem a se svou rolí člena výzkumného týmu a respondenta,
- b) představení programů – každý zástupce představil svůj program a poskytl informace o případné možnosti zapojení subjektů KKO, v této fázi se rovněž diskutují překážky, o kterých zástupci vědí,
- c) existence adresářů – diskuse o budoucí distribuci dotazníku, případně napojení na organizace/sítě, které kontakty shromažďují,
- d) poznámky k návrhu výzkumu – v poslední části byl předmětem debaty průběh výzkumu.

Kulaté stoly zástupců kanceláří relevantních programů byly nejen první fází výzkumu, ale důležitou úlohu sehrály také ve finální fázi, kdy probíhaly diskuse nad závěry výzkumu a formulovaly se návrhy doporučení pro redukci či odstranění bariér a rizikových oblastí.

Dotazník – zásadní formou sběru dat byl dotazník, jehož obsah a formulace byly konzultovány se zástupci kanceláří programů pod dozorem odborníka z oblasti sociologie. Hlavním úskalím tvorby dotazníku byla především jeho forma.

Finální návrh dotazníku zahrnoval dvě části. V první části organizace udávala identifikační informace (název, sídlo, kontakt) a atributy, které jsme sledovali v souvislosti s bariérami (právní forma, oblast působení, velikost organizace), v druhé části pak respondenty čekal set čtyř otázek ke každému programu zvlášť. Těmito otázkami byly:

- účast v daném programu,
- hodnocení bariér,
- uvedení dalších příkladů bariér, které se v předchozí otázce neobjevily,
- návrh vlastních doporučení.

Jak bylo zmíněno výše, pro každý program byl určen vlastní set těchto otázek, přičemž program Kreativní Evropa byl po dohodě se zástupci obou kanceláří rozdělen na části Kultura a MEDIA.

Rizikem takto sestaveného dotazníku byla jeho délka. Dotazník, který jsme se rozhodli distribuovat prostřednictvím aplikace Google Forms, čítal devět stran. Proto muselo dojít k osvětlení délky dotazníku v průvodním dopise.

Distribuce dotazníku byla zahájena na konci října prostřednictvím kontaktů/newsletterů jednotlivých programů a jejich internetových stránek. Harmonogram sběru dat byl následující:

datum	činnost
26. října 2015	zaslání dotazníku adresátům
10. listopadu 2015	upozornění adresátům o blížícím se termínu uzávěrky
15. listopadu 2015	první termín uzávěrky
25. listopadu 2015	druhý prodloužený termín uzávěrky

Polostandardizované rozhovory se zástupci subjektů KKO – v období od prosince 2015 do ledna 2016 byly dále uskutečněny rozhovory s představiteli vybraných institucí, kteří poskytli výpovědi ke konkrétním překážkám, s nimiž se ve své instituci setkávali. Celkový počet těchto rozhovorů byl 11, výňatky z těchto praktických příkladů jsou zařazeny v části Výsledky výzkumného šetření a poskytují pohled na konkrétní problémy v daných institucích.

Výsledky výzkumného šetření

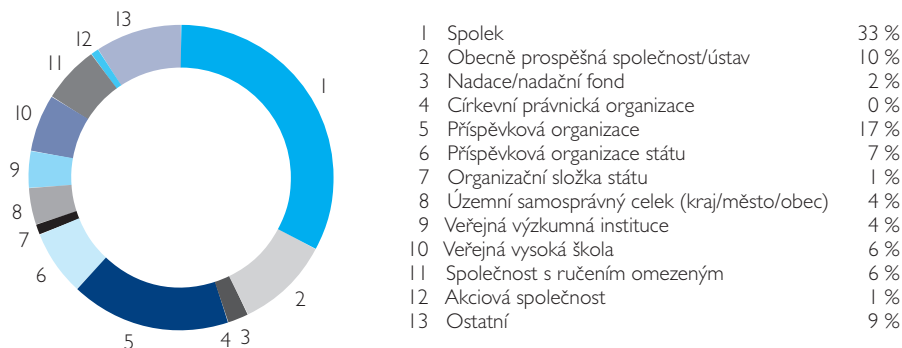
Obecná část

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 174 českých organizací, a to v období říjen – listopad 2015. Největší podíl dotazovaných se rekrutoval z řad neziskových organizací, které tvořily 82,9 %, zbývajících 17,1 % pak subjekty soukromého sektoru. Nejsilnější skupinu respondentů v rámci neziskového sektoru reprezentovaly spolky (bývalá občanská sdružení): 33 %. V rámci výzkumu kanceláře Kreativní Evropa – podprogram Kultura jde také dlouhodobě o největší skupinu žadatelů (statistiky byly prozatím prováděny pro programové období let 2007–2013). Druhé místo dále patřilo s podílem 17 % příspěvkovým organizacím. Třetí příčku posléze zaujímaly obecně prospěšné společnosti/ústavy. Ze ziskového sektoru měla největší zastoupení právní forma společnost s ručením omezeným (6 % respondentů).

Oblast veřejného/soukromého sektoru byla převážně reprezentována prvním ze zmíněných – 52 % zastoupil sektor soukromý (s největším podílem spolků a společností s ručením omezeným). Sektor veřejný byl tvořen nejčastěji příspěvkovými organizacemi a územními samosprávnými celky (kraje, obce) na druhém místě.

Statistika respondentů dle právní formy

Graf I: Právní forma respondentů

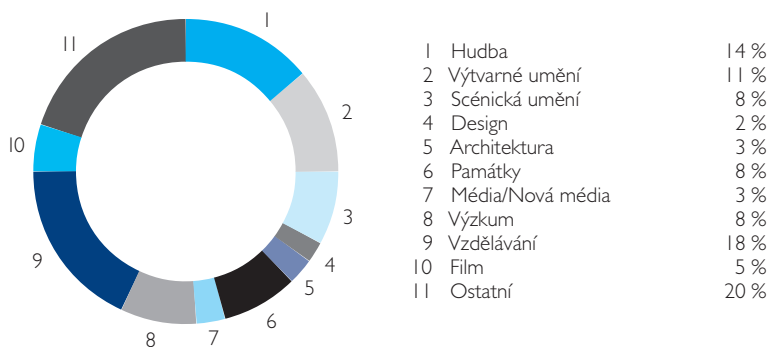
Respondenti rovněž identifikovali oblasti své působnosti, mezi něž patřila hudba, výtvarné umění, scénická umění, design, architektura, památky, média/nová média, výzkum, vzdělávání a film. V sekci Ostatní následně šlo v nadpoloviční většině o organizace s průnikem do více zmíněných odvětví, dále také veřejná správa, literatura a v malém rozsahu rovněž tanec.

Respondenti se řadili nejčastěji k oblastem:

- hudba – hudební umělecká tělesa (sbory, orchestry), festivaly,
- výtvarné umění – galerie, muzea,
- scénická umění – divadla, kulturní domy,
- design – designová studia,
- architektura – zájmové spolky,
- památky – Národní památkový ústav (detašovaná pracoviště), muzea,
- média/nová média – vydavatelství,
- výzkum – výzkumné ústavy,
- vzdělávání – vysoké školy, základní umělecké školy, školicí centra,
- film – festivaly.

Statistika respondentů dle zaměření

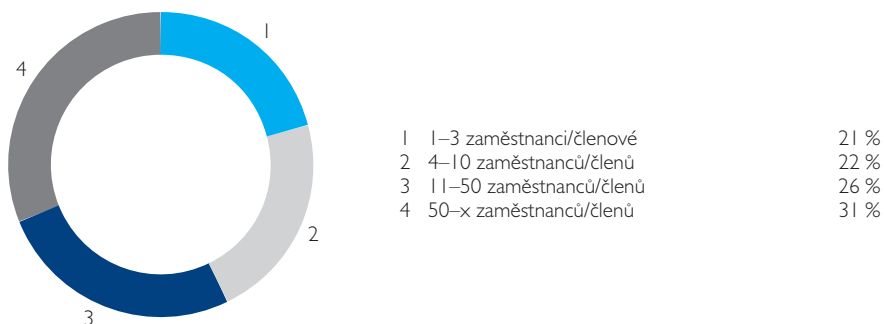
Graf 2: Oborové zaměření respondentů

V rámci výzkumu byla sledována rovněž velikost organizace. Největší skupinou dotázaných byly organizace s počtem členů/zaměstnanců 50+více, nejmenším zástupcem respondentů pak naopak organizace čítající 1–3 členy/zaměstnance. Odchyly mezi jednotlivými zúčastněnými organizacemi však byly drobné, a proto je možné konstatovat, že všechny organizace byly z hlediska velikosti zastoupeny rovnoměrně.

Statistika respondentů dle velikosti organizace

Graf 3: Velikost organizací

V neposlední řadě se výzkum zabýval působením daného subjektu. Největší zastoupení mělo hlavní město Praha se zastoupením 31 % respondentů, následovalo Brno, ve kterém působí 13 % respondentů. Na dalších místech v rozmezí 3–5 % se dále umístila města: Ostrava, Plzeň, Hradec Králové a organizace s celorepublikovým působením. Zbýlých 32 % respondentů jednotlivě zastupovalo jedno město či menší územní jednotku.

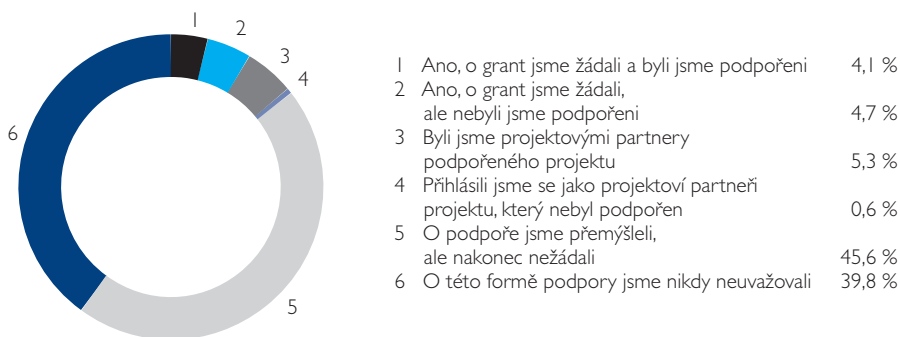
Zapojení respondentů do programů

V rámci výzkumu byla zjišťována účast v jednotlivých relevantních programech. Mezi programy, o něž se ucházelo nejvíce respondentů, patřily programy přeshraniční spolupráce (respondenti uváděli, zda se o grant ucházeli jako vedoucí projektu/projektoví partneři a zda byli či nebyli úspěšní). Nejméně respondentů se zapojilo či ucházelo o prostředky z programu COSME, což vzhledem k rozložení respondentů a zaměření programu bylo očekávatelné (viz níže).

Kreativní Evropa – Kultura

V rámci dotazníkového šetření se ukázalo, že podprogram Kreativní Evropy – Kultura je mezi respondenty nejvíce známý. Pokud někteří z respondentů (39,8 %) odpověděli, že o podpoře nikdy neuvažovali, pak se jednalo především o bariéry související s výzkumem, případně obecně o nezájem o financování z EU.

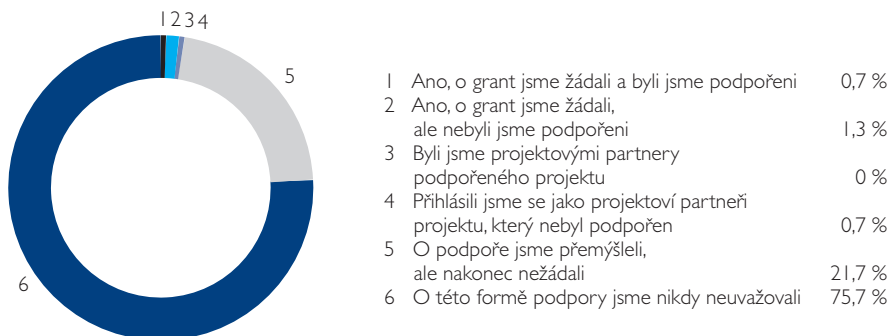
Graf 4: Zapojení respondentů do programu Kreativní Evropa – Kultura

Kreativní Evropa – podprogram MEDIA

Podprogram MEDIA byl mezi respondenty méně využívaný, pramení to však z nízkého zastoupení představitelů oblasti audiovizuální mezi respondenty. Přes 20% respondentů však odpovědělo, že o podpoře přemýšleli.

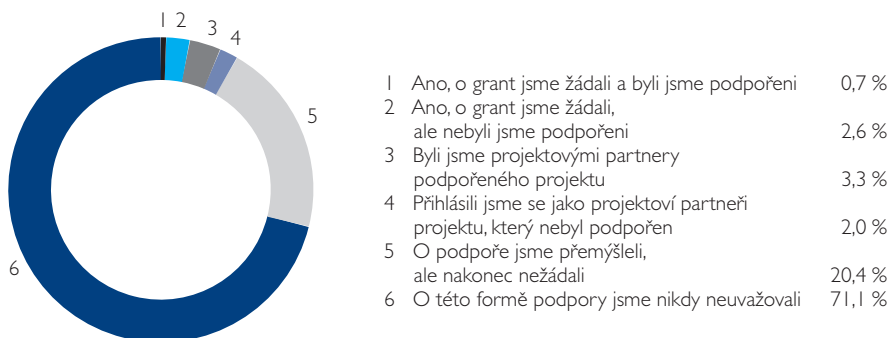
Graf 5: Zapojení respondentů do programu Kreativní Evropa – MEDIA

Horizont 2020

Jelikož podstatná část respondentů, jejichž povaha je interdisciplinární, spadá do oblasti výzkumu a vědy (nejvíce pak památky), ani program Horizont 2020 nebyl respondentům zcela neznámý a 20% odpovědí tvořily instituce, které podporu minimálně zvažovaly.

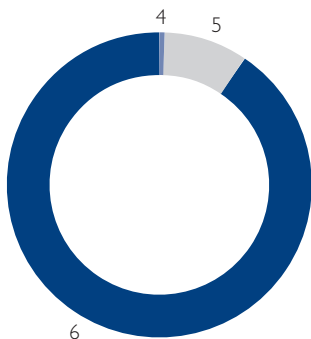
Graf 6: Zapojení respondentů do programu Horizont 2020

COSME

Program COSME byl jedním z nejméně známých programů a valná většina, která zvolila odpověď: „O této formě podpory jsme nikdy neuvažovali“ – později doplnila, že o programu do té doby vůbec nevěděla. Příčina spočívá i ve faktu, že program COSME se obecně zaměřuje na oblast podnikání a pouze velmi okrajově se týká i podnikatelů z KKO.

Graf 7: Zapojení respondentů do programu COSME

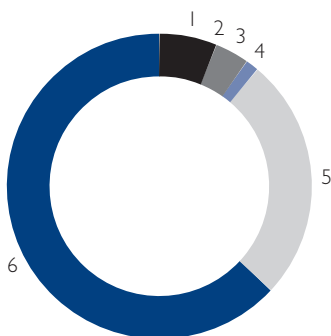

1	Ano, o grant jsme žádali a byli jsme podpořeni	0,0 %
2	Ano, o grant jsme žádali, ale nebyli jsme podpořeni	0,0 %
3	Byli jsme projektovými partnery podpořeného projektu	0,0 %
4	Přihlásili jsme se jako projektoví partneři projektu, který nebyl podpořen	0,7 %
5	O podpoře jsme přemýšleli, ale nakonec nežádali	8,9 %
6	O této formě podpory jsme nikdy neuvažovali	90,4 %

Erasmus+

Erasmus+ znaly a zapojují se aktivně vzdělávací instituce (vysoké školy). V mnoha případech však nevěděly, jak by tento program mohl být propojen s kulturními projekty, jelikož je pro ně Erasmus+ pouze nástrojem mobility studentů, pedagogů a administrativních pracovníků. 62% respondentů, kteří uvedli poslední možnost, by na druhou stranu v drtivé většině nebyly uznatelným žadatelem.

Graf 8: Zapojení respondentů do programu Erasmus+

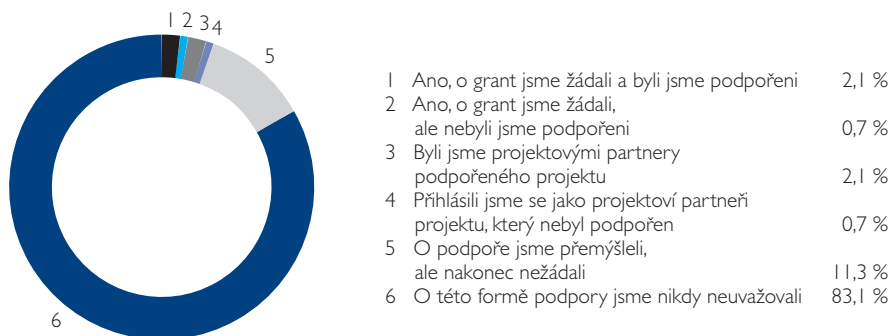

1	Ano, o grant jsme žádali a byli jsme podpořeni	6,3 %
2	Ano, o grant jsme žádali, ale nebyli jsme podpořeni	0,0 %
3	Byli jsme projektovými partnery podpořeného projektu	3,5 %
4	Přihlásili jsme se jako projektoví partneři projektu, který nebyl podpořen	1,4 %
5	O podpoře jsme přemýšleli, ale nakonec nežádali	25,9 %
6	O této formě podpory jsme nikdy neuvažovali	62,9 %

Evropa pro občany

O program Evropa pro občany většinou uvažovali respondenti z řad územních samosprávných celků. Pro mnohé z jiných respondentů šlo opět o program, o kterém neuvažovali většinou z důvodů, že jej neznali.

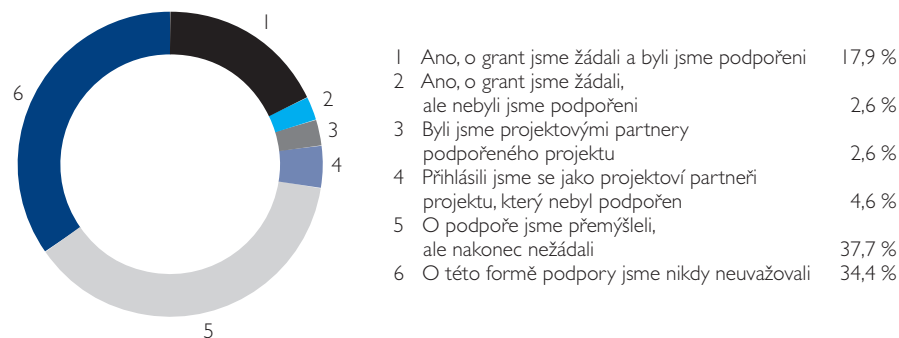
Graf 9: Zapojení respondentů do programu Evropa pro občany

Přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce a jejich pět operačních programů byly respondentům nejen známy, ale přes 25% respondentů se o grant i ucházelo (úspěšně, či neúspěšně). Pouze 34 % dotazovaných uvedlo, že o tomto programu nikdy neuvažovali.

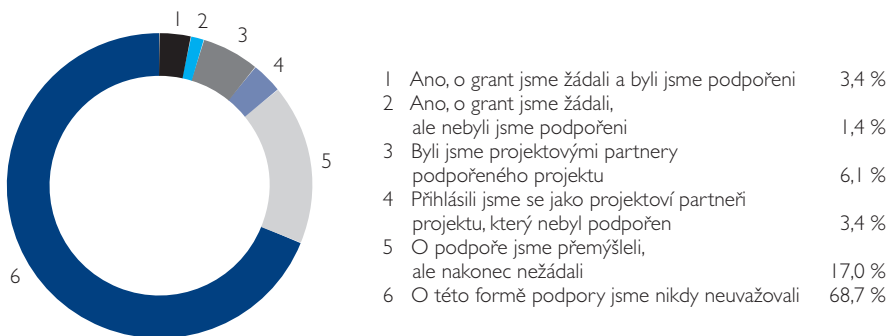
Graf 10: Zapojení respondentů do programů přeshraniční spolupráce

Programy nadnárodní a meziregionální spolupráce INTERREG (Interreg Central Europe, Interreg DANUBE a Interreg Europe)

Programy INTERREG (Central Europe, DANUBE a Europe) byly opět respondentům méně známé, a proto bylo i méně respondentů, kteří se o dotaci z jejich prostředků ucházeli. Opět velké procento těch, kteří o programu neuvažovali, později zmínilo, že tyto programy vůbec neznají.

Graf 11: Zapojení respondentů do programů nadnárodní a meziregionální spolupráce INTERREG

Bariéry

Jádrem výzkumu byly bariéry, které brání českým organizacím v zapojování do mezinárodních projektů a získávání podpory z EU programů. Kvantitativní část ukázala, že nejproblematictější aspekty, s nimiž se české organizace potýkají, jsou spojeny se složitostí programů – náročné a nesrozumitelné administrativní požadavky, složitost a členění programů, bariéry kvůli financování projektu.

Zásadním faktem bylo i zjištění, že mnoho respondentů nemělo ponětí o některých programech, které jsou způsobilé financovat i projekty s přesahem do kulturních a kreativních odvětví, jak bylo zmíněno v části Zapojení respondentů do programů. V následující části porovnáme výsledky jednotlivých bariér a komentáře respondentů, které uvedli v kvalitativní části výzkumu.

Graf 12: Komplexní výsledky výzkumu

Finanční náročnost programů – výsledky šetření

Finanční náročnost projektů byla hodnocena většinou zástupců programu jako jedna z nejtěživějších bariér. Ve výzkumu jsme se dotazovali u relevantních programů na konkrétní potíže spojené s finančním řízením projektu:

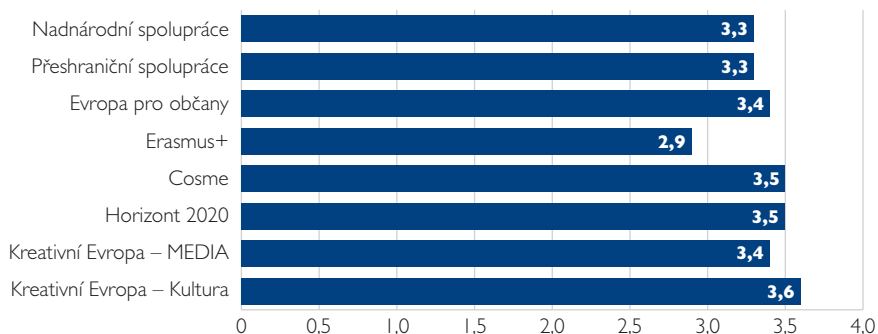
- **Nedostatek finančních zdrojů pro předfinancování projektu**
 - mnoho z programů vyplácí prostředky z dotací zpětně (v průběžných splátkách či jednorázově po ukončení projektu a kontrole vyúčtování); tento problém tedy nutí organizace dopředu uvažovat o možnostech předfinancování, zda je daný subjekt schopen předfinancovat projekt z vlastních zdrojů či jiným způsobem (např. překlenovacím úvěrem).
- **Nedostatečná finanční kapacita pro kofinancování projektu**
 - spolufinancování je vyžadováno takřka u všech programů, jeho míra se různí program od programu, linie od linie. Organizace proto musí v návaznosti na tuto podmínku projekt dofinancovat, a to ze svých vlastních zdrojů, případně z jiných grantů.
- **Nezkušenost s finančním řízením projektu**
 - finanční řízení/management je důležitou znalostí a schopností pro řádnou administraci ekonomických záležitostí v projektu; pečlivé plánování cash flow může také zmírnit rizika spojená s předchozími bariérami.

Předfinancování projektu bylo u všech programů hodnoceno jako jeden z nejméně výraznějších problémů, a to s celkovým hodnocením 3,4 na škále 1–5 (1 – nepředstavuje žádnou překážku, 5 – nepřekonatelná překážka). Nejvyšším stupněm bariéry byl označen program Kreativní Evropa – Kultura. Přesto se na základě kvalitativního šetření ukázalo, že s finanční administrací a cash flow se potýkají organizace především u operačních programů ESIF, které mají zdlouhavý systém kontroly výdajů.

Příklady odpovědí:

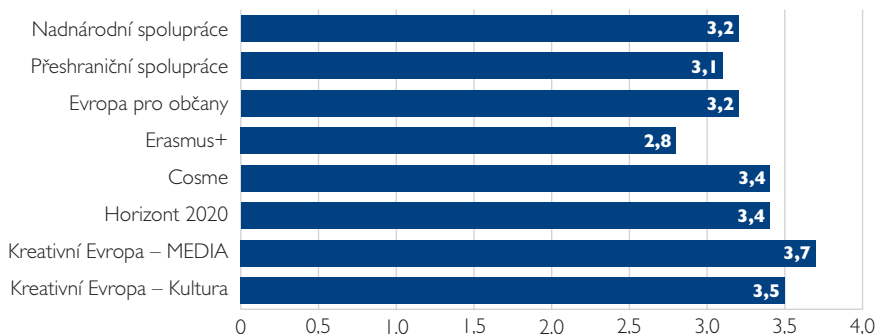
„Vyskytlo se několik problémů s administrativou při vyúčtování projektu. Zdlouhavé prodlevy při korespondenci k dosažení finančních prostředků.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

„Absolutně byrokratický přístup k realizovaným aktivitám a výstupům projektu, nulové posuzování meritů věci, 18 měsíců trvající kontrola výdajů a výstupů projektu.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

Graf 13: Hodnocení bariéry předfinancování projektu

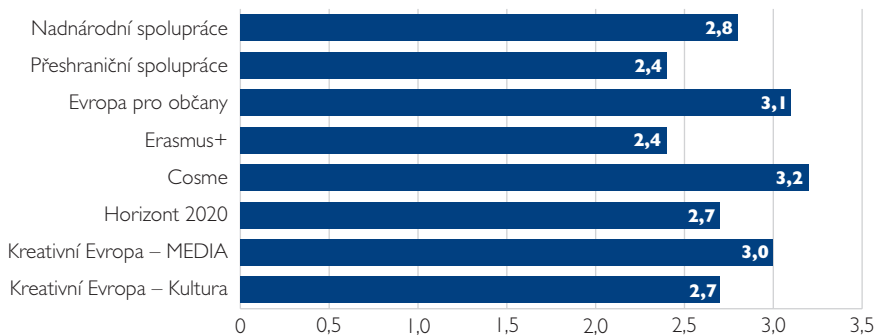
Nedostatečná finanční kapacita pro kofinancování projektů se ukázala jako méně závažná, přesto ale často zmiřovaná v oblasti překážek. Průměrné hodnocení napříč všemi programy odpovídalo výši 3,3. S celkovým hodnocením 3,7 se potýkal program Kreativní Evropa – MEDIA.

„Velmi malá finanční participace stran MK ČR pro dofinancování projektu, a tím prakticky znemožnění realizace a čerpání grantu v plné výši. Plus naprosto neodpovídající formuláře na MK ČR pro žádosti o kofinancování projektu, které nekorespondují s uznatelnými náklady a rozložením rozpočtu sestavovaným pro EU (dříve Kultura, dnes Kreativní Evropa).“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

Graf 14: Hodnocení bariéry nedostatečná finanční kapacita

Nezkušenost s finančním řízením projektů byla hodnocena nejpozitivněji, a to průměrnou známkou 2,8.

Graf 15: Hodnocení bariéry Nezkušenost s finančním řízením

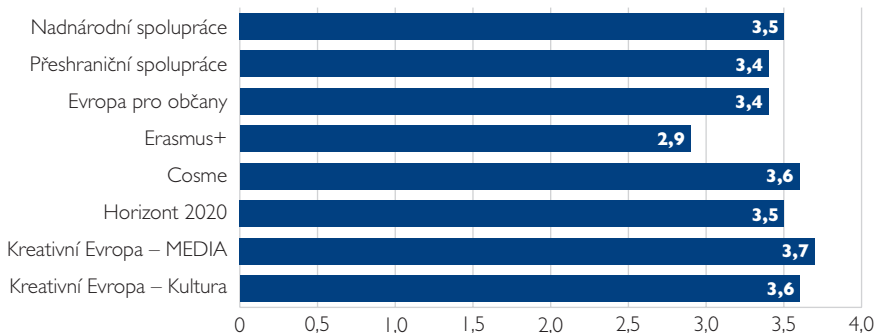
Administrativní náročnost a struktura programů – výsledky šetření

Administrativní náročnost programů byla hodnocena nejnižší známkou, byla tedy považována respondenty za největší bariéru. Průměrná udělená známka byla 3,5. Podprogram Kreativní Evropy – MEDIA byl hodnocen v této oblasti jako nejproblematictější, a to s výslednou známkou 3,7. Nejnižší známky respondenti uváděli k programu Erasmus+ – průměrně 2,9.

Respondenti si stěžovali především na fázi zpracování projektů – časová náročnost přípravy žádostí, která vyžaduje dle respondentů mnoho sil a lidských zdrojů. Ty jsou vynaloženy za velmi nejistého výsledku.

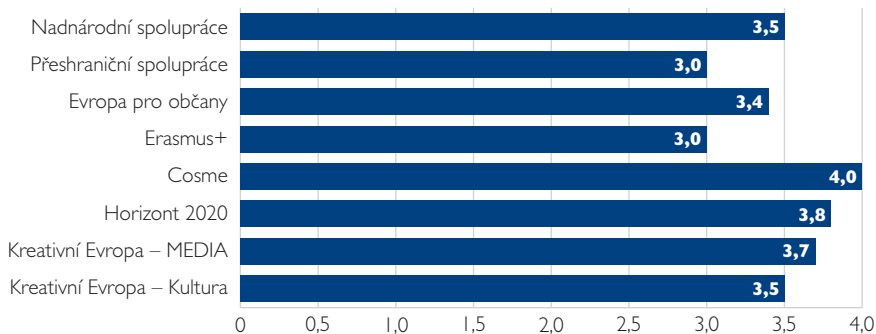
„Velmi časově náročná příprava projektu, které jsme museli věnovat velké úsilí, splnit přísné podmínky a doložit celou řadu dokumentů včetně oslovení dalších spolupracujících partnerů ve veřejné správě. Vynaložili jsme vysoké mzdové i materiální náklady na přípravu projektu a spolupráci s vedoucím projektu včetně financování zahraničních služebních cest prakticky s nulovým výsledkem. Jestliže připravený projekt nebyl podpořen a naše náklady spojené s přípravou nebyly ani z části kompenzovány, je další sledování programů a příprava nových žádostí nemožná, protože příprava nového projektu a další žádosti by už byla pro malou společnost bez podpory téměř likvidační.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

Graf 16: Hodnocení bariéry Administrativní náročnost programů

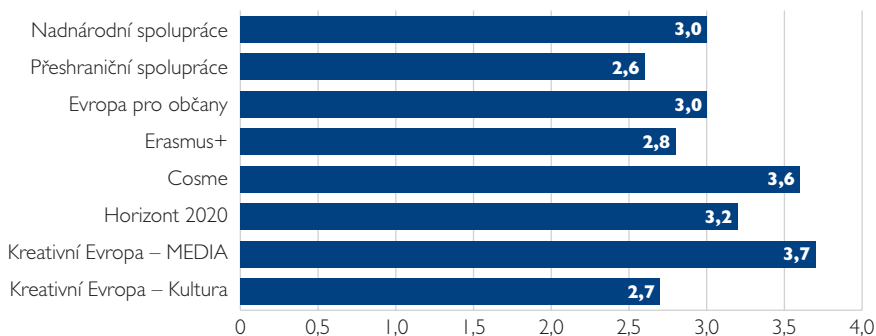
S administrativní náročností souvisí **komplikovaná struktura programů**, která byla žadateli hodnocena na stejné výši obtížnosti, jako administrace projektu, a to známkou 3,5. Nejkomplikovanějším programem byl hodnocen program Horizont 2020, a to známkou 3,8.

Graf I 7: Hodnocení bariéry Komplikovaná struktura programů

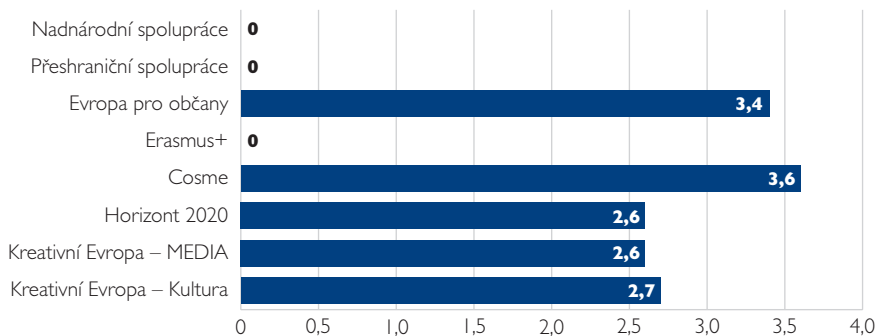
V neposlední řadě respondenti hodnotili **jazykovou složitost** a porozumění výzev. Respondenti ohodnotili složitost úředního textu známkou 3, přičemž jako nejkomplikovanější program v této souvislosti označili program Kreativní Evropa – MEDIA, a naopak nejsnadnějším pro porozumění program Přeshraniční spolupráce.

Graf I 8: Hodnocení bariéry Jazyková složitost programů

U vybraných programů, jejichž žádosti jsou podávány v angličtině, byla zkoumána **náročnost a případná jazyková bariéra**. Respondenti průměrně známkovali problematičnost této bariéry známkou 3.

Graf 19: Hodnocení bariéry Jazyková bariéra

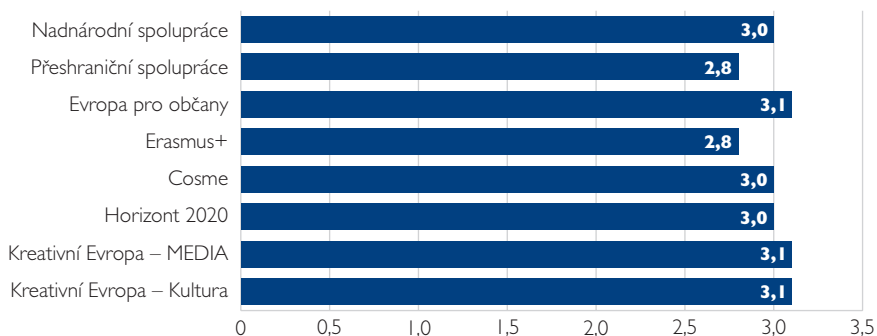

Nedostatek vlastních lidských zdrojů a zkušeností s projektovým řízením

Průměrnou známkou 3 byl hodnocen problém s lidskými zdroji uvnitř organizací, kvůli kterému pro některé není možné kvalitně zpracovat žádost a realizovat projekt.

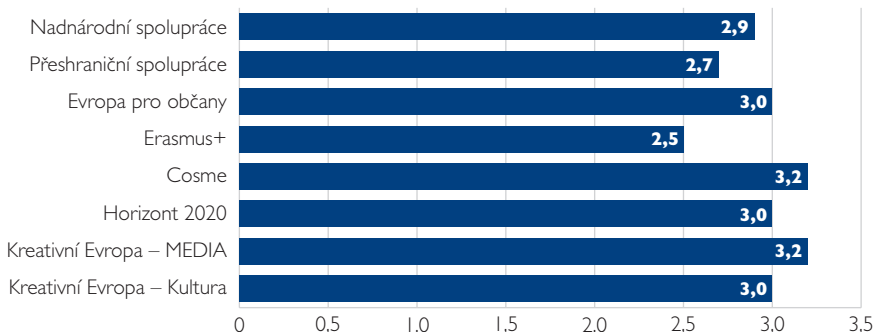
„Dosud jsme o podobné granty nežádali. Důvodem je z 99 % personální nedostatečnost, kumulované funkce pracovníků a zcela chybějící fundraiser.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

Graf 20: Hodnocení bariéry Nedostatek lidských zdrojů

Další z předpokládaných bariér byla **nezkušenost s projektovým řízením a plánováním**, tedy teoretické a praktické znalosti a dovednosti pro zdárnou realizaci a vedení projektu. Respondenti označili tuto bariéru známkou 2,9.

Graf 21: Hodnocení bariéry Nezkušenost s projektovým řízením

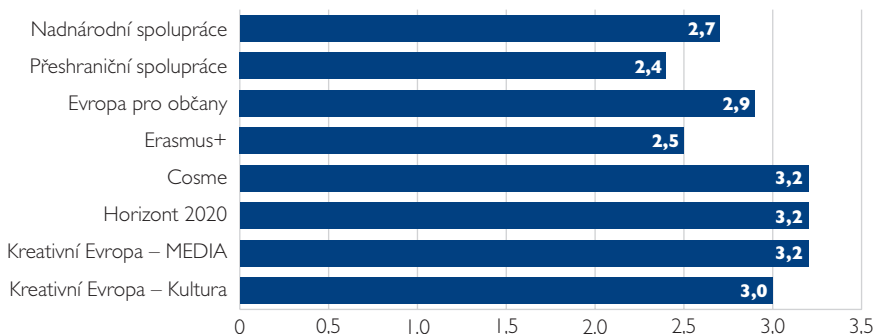

„Obecný problém určitě souvisí s lidskými zdroji. Příprava projektu je náročná ve všech fázích a už jen přípravná fáze zaměstná mnoho lidí – např. výjezd do zahraničí za potenciálními partnery, se kterými bychom spolupracovali. Už v současné době máme tolik práce v rámci administrativy, že její navýšení by znamenalo, že se v divadle budeme více zaměřovat na tyto věci namísto těch uměleckých. S lidskými zdroji se pojí další riziko – budeme-li se soustředit na tak velké a náročné (z pohledu lidských zdrojů) projekty, může to ohrozit naši primární cílovou činnost, ke které jsme byli zřízeni.“ (rozhovor s Petrou Vodičkovou, tajemnicí Centra experimentálního divadla, Brno)

Mezinárodní spolupráce se členy projektu

Respondenti byli dotazováni na překážku, která může pramenit z absence kontaktů na zahraniční instituce, s nimiž by mohli vstupovat do partnerství mezinárodních projektů. Průměrně tuto bariéru dotazovaní hodnotili známkou 2,9.

Graf 22: Hodnocení bariéry Nedostatek kontaktů na zahraniční partnery

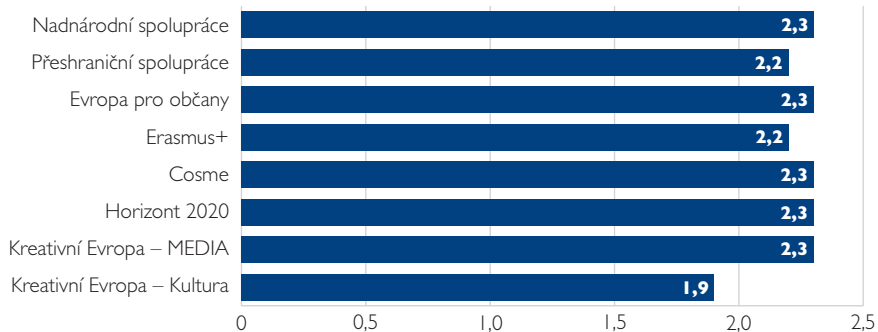

Pozitivnější výsledek vzešel z dotazu na případné problematické vztahy s projektovými partnery či vedoucím projektu, který průměrně čítal 2,2. Nejčastěji byla diskutována zkušenost projektových vedoucích a následně jazyková domluva mezi členy mezinárodního týmu.

„Vedoucí partner si nechal zpracovat žádost externě, aniž by se v průběhu přípravy žádosti zajímal o přípravu žádosti. Při samotné realizaci projektu externista již nebyl dostupný, takže vedoucí partner pořádně nevěděl, co se jednotlivými aktivitami myslí. Navíc se vedoucí partner ukázal jako nezkušený, nedostatečně jazykově vybavený a časem přestal v podstatě úplně komunikovat s partnery, kteří byli necháni napospas.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

„Dobří partneři jsou základem k úspěchu. Měli jsme dobrou zkušenost na projektu s podporou Přeshraniční spolupráce (Česko–Rakousko). Přestože závěrečné vyúčtování bylo náročným procesem a probíhalo vícekrát, díky skvělému partnerovi to nebyl až tak velký problém.“

O budoucí zapojení však neuvažujeme. Setkáváme se s tím, že zatímco my již zkušenost s řízením velkého mezinárodního projektu máme, většina potenciálních partnerů ne. Pokud bychom přece jen o spolupráci uvažovali, pak by to musel být partner, kterému důvěřujeme a který bude rovnocenným partnerem.“ (rozhovor s Hanou Krejčí, fundraiserkou JazzFest Brno)

Graf 23: Hodnocení bariéry problematické vztahy s projektovými partnery

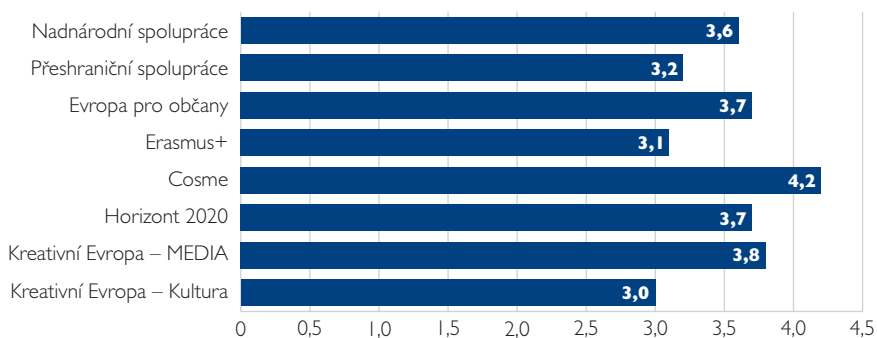
Informovanost o jednotlivých programech

Respondenti v průměru hodnotili informovanost o jednotlivých programech a výzvách průměrnou známkou 3,4, z nichž nejnižší hodnocení získaly především programy, které se na kulturní a kreativní odvětví nezaměřují přímo, tedy kromě programu Kreativní Evropa.

Dotazovaní dále kritizovali v rozšířených odpovědích nesystematické poskytování informací. Přestože zástupci kanceláří uvedli, že mimo webových stránek a newsletterů poskytují možnosti konzultací a tematické semináře, z odpovědí vyšlo najevo, že o těchto poskytovaných službách subjekty často nevědí.

V rámci poskytování informací měly subjekty také problém tam, kde musely komunikovat s nadnárodními úředníky. Dle jejich zkušenosti mají někteří úředníci velký problém s angličtinou a se schopností objasnit podmínky programů.

Graf 24: Hodnocení bariéry Informovanost o programech

Další problémy

Závěrečným tématem, které nebylo nabídnuto respondentům k ohodnocení, ale k němuž se výzkumnému týmu dostala bohatá zpětná vazba, bylo celkové tematické zaměření programů, klíčových aktivit a výběr typů projektů. Respondenti kritizovali:

- podporu pouze nových projektů,
- zaměření se na nová, „módní“ témata.

„Po vybudování velmi dobrých kooperačních vztahů jsou všichni opět na začátku – v novém období s novými prioritami, které požaduje nová konsorcia a stará nepodporuje... ani zdánlivě. Neexistují nosná dlouhodobá témata?“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

Dalším tématem, které zmínilo sedm v minulosti podpořených institucí, byl problém s audity. Externí auditoři dle respondentů v České republice oblasti KKO příliš nerozumějí a někdy jsou zbytečně přísnější než Brusel, celkově audit zde také probíhá oproti jiným zemím zbytečně zdlouhavě.

„V konsorciu 8 řešitelů projektu ze 6 zemí jsme pravidelně procházeli auditem jako poslední (zpravidla s půlročním zpožděním za ostatními).“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

V neposlední řadě bylo problémem i celkové přijetí tématu evropských dotací. Mnozí z oslovených reagovali na otázku dosažitelnosti zdrojů z prostředků EU programů velice negativně. O programy nejenže nemají zájem, ale dlouhodobě považují, že by Česká republika vůbec čerpat z dotací EU neměla. Na jedné straně existovalo zdůvodnění, že subjekty, které mají dostatečné kapacity na získání financí z EU, tím také získávají konkurenční výhodu oproti jiným (mnohdy menším) organizacím, na druhé straně pro některé obecně z politického přesvědčení vadí Evropská unie a dle jejich mínění špatné příklady čerpání dotací v ČR.

Doporučení od respondentů

Na každou z bariér reagovali respondenti návrhy, jak by mohly programy fungovat lépe, případně jakou formu podpory by očekávali od národních orgánů/koordinátorů jednotlivých programů. Doporučení byla částečně formulována některými respondenty v dotazníkové části i v rozhovorech s vybranými subjekty.

Administrativní náročnost, struktura programů, jazyková bariéra

Respondenti navrhovali ulehčení struktury jednotlivých programů, které se jim zdají náročné a velmi nepřehledné. Dle jejich názoru by měly řídicí orgány lobbovat **za zjednodušení pravidel administrace programů**, jelikož v současné době je tendence spíše opačná. Všímají si, že složitá pravidla velkých evropských dotací přejímají i poskytovatelé grantů na národní a lokální úrovni.

Struktura programů je pro respondenty většinou velmi těžko pochopitelná. V horizontálních a vertikálních liniích se nevyznají (problém nejčastěji u operačních programů a strukturou náročných komunitárních programů jako např. Horizont 2020). Orientaci v jednotlivých výzvách by respondentům ulehčila jejich **lepší komunikace v České republice** (prostřednictvím jednotného komunikačního kanálu).

Jedním z konkrétních návrhů od několika respondentů je **převedení jednokolových výzev na dvoukolové** (podobnou praxi zaváděl Interreg Europe). Respondenti mají za to, že častokrát vkládají mnoho lidských sil, času a energie do přípravy kompletní žádosti, přičemž jsou posléze vyřazeni např. z důvodu nesouladu cíle projektu s cílem programu. Navrhují proto dvě kola, v tom prvním by subjekty odevzdávaly obecnější námět a cíle projektu, vymezení cílových skupin, aktivit a předpokládaných výstupů s obecným rozpočtem, v případě odsouhlasení by pak výběr projektů z prvního kola postoupil do kola druhého, kde by své žádosti žadatelé podrobně rozpracovávali.

Dalším z návrhů byla **sjednocenost podmínek v oblasti operačních programů**.

V rámci operačních programů měli někteří respondenti pocit, že na úrovni krajů a ministerstev se požadavky liší, což přinejmenším komplikovalo přehlednost práce (co se má dodat komu). Detailnost v požadavcích je na jednotlivých úrovních jiná.

Jazyková bariéra byla celkem častým tématem u těch programů, které nepředkládají informace v českém jazyce. Respondenti žádají o **jazykový překlad těchto materiálů do češtiny** z důvodu, že jim priority a podmínky programů přijdou nesrozumitelné. Sami navíc nemají mnohdy prostředky, aby si mohli zajistit profesionální překlad.

Předfinancování dotací, kofinancování, finanční řízení

Předfinancování je palčivým problémem respondentů. Dle jejich slov by nejjednodušším řešením mohly být např. překlenovací úvěry bank (každá z větších bank má totiž nejen pobočky po celé České republice, jsou tedy dosažitelné, ale také disponují profesionály na evropské dotace, mohou být tedy i poradním orgánem v rámci finančního řízení). Mnoho subjektů však **nemá potřebné zázemí a kapacitu k tomu, aby podobný úvěr mohly získat**. Na základě rozhovorů s bankami největší problém poskytování úvěru mají právě neziskové organizace, a to z důvodu nedostatečného ručení.

Jedním z návrhů respondentů bylo tak pomocí nové **platformy („burzy projektů“)** propojit firemní sektor (malé a střední podniky) a projekty, které potřebují překlenovací úvěr. Mohla by tak vzniknout nová forma spolupráce mezi KKO a firemním sektorem. Firmy by tak poskytovaly úvěry úspěšným žadatelům, kteří řeší dlouhou prodlevu od vyúčtování projektu po získání financí.

Obecně nejlepší pro respondenty by bylo, kdyby financování projektu probíhalo v režimu ex-ante. Pro mnohé z nich je zpětné vyplácení nemožné a nepochopitelné.

„Pro start-upy je zpětné vyplácení k ničemu, za to se mohu postavit. Pro mladé lidi, kteří mají být podporováni za svoji odvahu a drive, je zpětné vyplácení k ničemu. Zastaralý systém, který absolutně nesleduje rychlost trhu a inovací.“ (rozhovor s Petrem Rubáčkem, kreativním ředitelem a spoluzakladatelem společnosti REMEMBERSHIP)

V případě kofinancování respondenti obecně žádali snahu **o prosazení nižšího procenta spoluúčasti na straně žadatele**. Především v neziskovém sektoru je pro mnoho organizací, které fungují převážně z dotací, složité najít odpovídající sumu, která by dofinancovala dotaci. Pakliže daný projekt své příjmy má (např. ze vstupného), pak by bylo vhodné, aby i tento příjem mohl být započítán jako finanční vklad žadatele. Tato možnost není možná např. u programů přeshraniční spolupráce, zatímco např. u programu Kreativní Evropa jsou tyto příjmy uznatelnými vklady organizace.

Dále by byli respondenti rádi, kdyby byly projekty podpořené EU dotacemi **zvýhodňovány u národních dotačních titulů**. Mají za to, že pokud je projekt mezinárodně uznán a podpořen, pak to vypovídá o jeho kvalitách. Prozatímní zkušenosti z dofinancování grantů ministerstvem kultury (v případě programu Kreativní Evropa – Kultura) nejsou dle dotazníků a rozhovorů příliš pozitivní. Žadatelé získávají jen velmi malou částku, která problém s dofinancováním nepomohla vyřešit/zredukovat. V rámci šetření také zaznělo, že přerozdělování prostředků na dofinancování dotací probíhá netransparentně a MK ČR neposkytuje dostatek informací, jak je této možnosti využíváno (kupř: přehled takto podpořených projektů). Respondenti by tedy navrhovali **transparentnější průběh poskytování dotací z rozpočtu MK ČR** na dofinancování projektů podpořených v rámci programu Kreativní Evropa – Kultura.

*„Změna žádostí o kofinancování tak, aby **rozpočtová tabulka vycházela z rozpočtu pro EU**. Tímto krokem se žadatelé namotivují více žádat o peníze z Evropy a nebudou se bát. Finanční participace EU je v současné době už 60 %, u platforem i 80 %, do ČR se tak může dostat velká finanční částka, ale zejména pro menší organizace je velmi složité najít v ČR možnost pro dofinancování projektu, který projde velmi přísným výběrem v Bruselu. To je paradoxní situace – máme možnost čerpat z EU, ale ČR nám to neumožní v plné výši.“* (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

*„Pro projekty od určitého objemu by bylo vhodné **umožnit soutěž o prostředky na přípravu projektu**. Ústavy AV si tyto náklady mohou, byť s obtížemi, dovolit financovat ze svých zdrojů, ale četné, chronicky podfinancované veřejné instituce z ČR jsou ze soutěže takto vyřazeny. Podobnou podporu by bylo možné organizovat na národní, nebo např. na visegrádské úrovni.“* (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

Partnerství – absence kontaktů, problémové vztahy

Respondenti v rámci této bariéry nenavrhovali doporučení pro národní správu, ale spíše pro samotné organizace. V mnoha případech spolupráce s partnery nebyla uspokojivá a v tomto případě respondenti doporučovali, aby si české organizace **volily pouze ty zahraniční partnery, se kterými se znají a důvěřují jim**.

Na druhé straně odpovídaly i organizace, které měly obecně problém vůbec vhodnou partnerskou organizaci najít, a výrazně by jim pomohly **databáze potenciálních partnerů**.

„...problém se sháněním relevantních a zkušených zahraničních partnerů. Pomohla by jistě jednotná a jednoduchá on-line platforma na úrovni EU, kde by se prezentovali, propojovali a domlouvali konkrétní projektoví partneři.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

Zvolit si partnera, kterého je možné dobře poznat, vyžaduje čas, úsilí a finance na vzájemná setkávání. Respondenti by tedy přivítali možnost **podpory mezinárodních trhů a konferencí pro potenciální projektové partnery**, v jejichž rámci by lépe mohli své kontakty navazovat.

Posledním návrhem na zlepšení bylo **umožnění fyzickým osobám, aby se mohly stát projektovým partnerem**. Argumentem pro tento návrh bylo, že mnoho z umělců není zastupováno organizací, ale do projektů by se rádi rovněž samostatně zapojovali.

Lidské zdroje – nedostatek a nezkušenost

Nedostatek lidských zdrojů v organizacích je záležitost, kterou si, dle názorů respondentů, musí vyřešit organizace samy. Podporu jim však národní správa a vybrané kanceláře mohou poskytnout alespoň v oblasti zkušeností. **Pořádání plošných seminářů** o řízení mezinárodních projektů a administraci s evropskými dotacemi by velmi uvítali. Nejpalcivější témata se týkala již předem zmíněného finančního řízení, ale také plánování projektů a projektového řízení na úrovni velkých mezinárodních projektů/programů.

Některé organizace rovněž uvedly, že by ocenily **propagaci příkladů dobré praxe** (kupř. zapojením úspěšných vedoucích projektů do seminářů či publikace a články dostupné elektronicky). Aby se mohly učit nejen teoretické znalosti pro vedení projektů, ale aby se rovněž mohly setkávat a poučit ze zkušeností úspěšných českých organizací, které si mezinárodními projekty a dotacemi prošly a mohou zpětně reflektovat problémy a doporučení, jak jim předcházet.

Mezi jeden z konkrétních nápadů byla možnost **začleňování neúspěšných žadatelů do podpořených projektů pro získání zkušeností**. Organizace málokdy uspějí se svými projekty napoprvé a zkušenosti jsou tedy pro ně klíčové. Pokud však jejich žádost (ať už jsou v roli vedoucích projektů nebo partnerů) není podpořena, pak nemají možnost získávat potřebné zkušenosti. Zapojení do podpořených projektů (nebo alespoň částečné propojení s jejich organizátory) může tak zvýšit jejich šance na úspěch při dalších výzvách.

„Hledali jsme externí pracovníky, kteří by s naším projektem pomohli, především s finančním řízením projektu. Nalézt toho pravého se nám podařilo až na druhý pokus. Proč to hledání nebylo jednoduché? Bavili jsme se o tom s českým zástupcem v Evropské komisi, který řekl, že jsou lidé, kteří to umí s evropskými dotacemi. Ale to jsou lidé, kteří jsou na ministerstvech, kde jsou výborně placeni. My v kultuře je nemáme možnost ‚přetáhnout‘. Velice by nám pomohly kurzy, které by nás vzdělaly, abychom nebyli závislí na těch pěti lidech v ČR, kteří to opravdu umí.“ (Michal Brenner, projektový manažer MeetFactory)

Informovanost o programech

V rámci dotazníku, který se ptal respondentů na programy, o jejichž existenci neměli ponětí, přirozeně vyvstala potřeba **komunikace a propagace i těch programů, které mohou být pro KKO využitelné**. Rovněž je potřeba oslovovat širší spektrum subjektů, které jsou zařazovány k jiným cílovým skupinám.

Několik odpovědí uvádělo potřebu **individuálnějšího přístupu národních koordinátorů** k potenciálním žadatelům i k subjektům, kteří již dotaci obdrželi. Respondenti by také ocenili možnost „horkých linek“, kterých by mohli využít v palčivých a urgentních situacích.

Jak již bylo zmíněno, dotazovaní by uvítali kromě informací a praktických příruček také **příklady dobré praxe**, aby se mohli inspirovat u projektů, které úspěšně prošly výběrovým řízením a byly podpořeny.

Největším problémem pro respondenty je schopnost orientovat se v nepřehledném množství veškerých programů, výzev, témat a linií, kterých subjekty KKO mohou využít. Oceňovali by vytvoření **jedné informační platformy**, kterou by mohli sledovat a jejíž administrátoři by pravidelně aktualizovali informace.

Další doporučení

Mezi dalšími doporučeními zazněl např. problém s naplněním cílových priorit EU. V této sekci respondenti nejčastěji doporučovali, aby cíle programů byly **zaměřeny obecněji**, aby tak žadatelé neinklinovali k vytváření projektů „na míru“. Dalším požadavkem bylo umožňovat pokračování projektů, které ve svém prvopočátku zaznamenaly úspěch, aby se jejich cíle a spolupráce mezi partnery mohla následně rozvíjet.

„Výzvy by mohly být obecnější a projekty pak hodnoceny individuálně dle charakteru aktivit, jejich potřeby a významu, kvality projektu. Přínosný může být i projekt, který nutně necílí na mobilitu nebo práci s publikem, ale tím, že se nevešel do vytyčených priorit, je od začátku diskvalifikován. Vždy se dá projekt doplnit o zahraniční cesty, oborové konference apod., ale takové aktivity by měly vznikat z autentické potřeby, ne kvůli naplnění projektu.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

„Otevřít pro současná řešitelská konsorcia možnost obhájit další rozvoj projektu v dalších vazbách a vztazích, příp. i s mírně doplněným konsorciem. Při řešení se objevuje mnoho zajímavých oblastí k řešení a mnohdy poskytují daleko zajímavější potenciál pro řešení společných problémů než původní námět. Navíc dochází i k dalšímu vývoji znalostí prostředí i problémů partnerských organizací. V daném momentu je velmi efektivní i podpora formou třeba malých projektů.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

V případě auditů respondenti navrhovali **zjednodušení kontrol a pružnost celého procesu fungování**. Doporučení se týkalo i výběru externí auditorské firmy.

„Na národní úrovni změnit systém auditování probíhajících projektů. Vycházet z německého modelu, který umožňuje realizátorům projektu oslovit libovolného z autorizovaných auditorů a požádat ho/ji o audit. Český systém, ve kterém je auditor realizátorovi projektu přidělen,² všechno neobyčejně prodlužuje.“ (anonymně v kvalitativní části výzkumu)

² Přidělení auditorů se týká pouze některých programů.

Celkové vyhodnocení výzkumu a základní doporučení

Dne 19. ledna 2016 se znovu setkali zástupci kanceláří jednotlivých programů, aby zhodnotili výsledky výzkumu a doplnili své komentáře k jednotlivým zjištěním a zformulovali vlastní závěry a doporučení směrem k orgánům veřejné správy a zprostředkujícím kancelářím.

Dvoukolové výzvy

Zástupci kanceláří programů se shodli na tom, že zatímco žadatelům by se zavedením systému dvoukolových výzev jistě ulehčilo, problémy by byly na straně druhé – u samotných programů. Dvoukolové výzvy vyžadují vyšší administrativní náročnost, a tím i navýšení lidských kapacit na straně administrátorů a koordinátorů programů, což by vyžadovalo vyšší míru financování. Nicméně u některých programů by tento postup mohl být zaveden a jeho realizace by měla být prozkoumána a zvažována (např. program Kreativní Evropa – Kultura).

Jazyková překážka

Zástupci kanceláří programů, kterých se toto téma týká, se shodují na tom, že problém nespočívá ani tak v samotném použití cizího jazyka, ale spíše ve výkladu obsahu materiálů. Zástupci se shodují, že je nutné pracovat na vysvětlení cílů a priorit programu v českém jazyce, ale zároveň, že je nutné poukazovat na to, že angličtina je jazykem, ve kterém musí být schopni žadatelé projekt připravit a vést a musí být do určité míry schopni si užitou terminologii osvojit. Nicméně i směrem k řídicím orgánům programů by mělo směřovat doporučení týkající se srozumitelnosti výkladů a omezení používání „úředního ptydepe“.

Zveřejňování výzev

Zástupci kanceláří programů se shodují, že respondenti potřebují znát výzvy s dostatečným předstihem, protože příprava projektových žádostí je velmi složitá. Řídicí orgány mnohdy zveřejňují výzvy s velmi krátkým termínem uzávěrky. Tuto situaci je např. možné ze strany kanceláří řešit zveřejňováním formulářů z předchozích let. Zároveň by v tomto ohledu mělo být vynaloženo úsilí na zlepšení ze strany českých zástupců směrem k řídicím orgánům.

Projektový a finanční management

Potenciální žadatelé mají problémy s projektovou a finanční přípravou a řízením projektů. Proto je důležité se více věnovat oblasti vzdělávání s cílem zlepšit tyto dovednosti. Je možné věnovat vzdělávání více pozornosti ze strany kanceláří kupř. v rámci seminářů či organizováním speciálních vzdělávacích akcí. Zástupci programů se nicméně shodují, že je potřeba tuto problematiku řešit systémově, na úrovni státu i regionů a více investovat do budování kapacit a profesionalizace subjektů – tedy do oblasti vzdělávání právě v oblasti projektového myšlení, řízení apod., aby mohli efektivně žádat a čerpat z programů EU, ale dalších mezinárodních i národních zdrojů.

V tomto ohledu považujeme za vhodné zmínit skutečnost, že Institut umění – Divadelní ústav v roce 2016 bude realizovat pilotní projekt vzdělávání, který je určen k řešení této potřeby. Pilotní vzdělávací program byl připraven a získal finanční podporu z ministerstva kultury v rámci kulturních aktivit MK v souladu s prioritou č. 2 nové kulturní politiky „Rozvoj kreativity, podpora kulturních činností a vzniku kulturních statků, poskytování veřejných kulturních služeb, práce s publikem, podpora přístupu ke kultuře a rozvoj participativní kultury usnadňující sociální začlenění“ a především pak bodem 2.1.5 „Zavést akreditovaný systém celoživotního vzdělávání pracovníků v oblasti kultury“. IU v roce 2016 plánuje uskutečnit několik vzdělávacích aktivit v rámci pilotního vzdělávacího programu, jehož cílem je zefektivnit veřejné služby v oblasti kultury a jehož cílovými skupinami budou zaměstnanci a další představitelé kulturních organizací, nabízejících veřejné kulturní služby.

V roce 2016 se program zaměří na realizaci vzdělávacích workshopů v oblasti strategického a projektového řízení, fundraisingu a PR, protože tyto oblasti byly identifikovány jako klíčové schopnosti zástupců kulturních subjektů projektově uvažovat o svých aktivitách a koncipovat projekty na národní i mezinárodní úrovni tak, aby mohli získat finanční podporu v rámci různých podpůrných programů. Kromě přednášek pro větší plénium se program zaměří především na uskutečnění workshopů, které umožňují mnohem intenzivnější práci pochopení dané problematiky prostřednictvím řešení konkrétních skutečných či plánovaných projektů.

Předfinancování projektů

Zástupci kanceláří se shodli na tom, že by bylo vhodné systémově řešit otázku předfinancování prostřednictvím **nástrojů finančního inženýrství, jakými jsou např. půjčky či úvěry**. Zástupci kanceláří rovněž podporují doporučení žadatelů na vytvoření platformy propojující sponzory a poskytovatele finančních nástrojů, která by sloužila k podpoře subjektů v přelomové době před obdržением dotace.

Dále se v souvislosti s předfinancováním projektů zástupci kanceláří shodli na tom, že by bylo vhodné, aby uznatelné výdaje projektů umožňovaly zahrnutí **výdajů přípravné fáze**. Mezi tyto výdaje by tak např. patřila setkání s projektovými partnery, výdaje za poradenství v rámci plánování projektů, rozpočtu.

Kofinancování projektů

V případě programu Kreativní Evropa – Kultura disponuje ministerstvo kultury dotačním programem na podporu podpořených projektů. Tento program má však k dispozici pouze omezený rozpočet, který jen malou měrou pokrývá nutné dofinancování projektů. Bylo by vhodné navýšit rozpočet tohoto programu, jehož rozpočet zůstává v posledních letech stejný, i když narůstá počet českých partnerů, kteří se účastní programu. Výzkum mezi respondenty též poukazuje na zvýšení transparentnosti tohoto programu.

Využívání agentur pro přípravu žádostí

Jednou z možností přípravy žádostí je spolupráce s agenturami, které se specializují na problematiku evropských dotací. Zástupci kanceláří se shodli, že agentury se využívají spíše v případě evropských strukturálních a investičních fondů a méně v případě komunitárních programů. Též se shodují na tom, že ne vždy je s agenturami dobrá zkušenost. Především v případě komunitárních programů mají agentury problém uchopit témata, ve kterých operují subjekty KKO. Doporučuje se tedy s agenturami spolupracovat především u velkých náročných projektů a vybírat si je dle odbornosti a referencí.

Pozitivní diskriminace v rámci programů

Zástupci programů diskutovali nad problémem nízkého zapojení subjektů ze zemí střední a východní Evropy, tedy včetně České republiky do projektů v rámci některých komunitárních programů v porovnání se zapojením subjektů z původních členských zemí EU. Nabízí se diskutovat a otevřít možnost pozitivní diskriminace prostřednictvím specifických kritérií, jako tomu je např. v dílčím podprogramu Kreativní Evropa – MEDIA (zvýhodněné bodové ohodnocení žádostí se zapojením účastníka ze střední a východní Evropy).

Centrální informační platforma

Zástupci kanceláří se shodli, že zvýšení zapojení českých subjektů do evropských projektů by výrazně napomohlo založení centrální informační platformy ve formě informačního internetového portálu, který by na jednom místě shromažďoval veškeré informace o možnostech čerpání financí a zapojení českých subjektů do programů vhodných pro KKO.

V této souvislosti je nutné zmínit skutečnost, že se v současné době připravuje informační portál na ministerstvu kultury, který by měl být zaměřen na možnosti čerpání především evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) vhodných pro podporu subjektů KKO. Nicméně nebude zřejmě schopen pokrýt komunitární programy a je otázkou, do jaké míry bude MK schopno plnit tento portál skutečně aktuálními informacemi. Dovolujeme si upozornit rovněž na skutečnost, že se domníváme, že by bylo vhodnější, kdyby navrhovanou informační platformu provozoval zprostředkující subjekt, který má větší napojení a je v kontaktu se zástupci subjektů KKO. Zůstává otázkou, zda by bylo možné podobný portál a službu hradit z technické pomoci ESIF.

Předání zkušeností mezi kanceláři

Zástupci kanceláří programů se shodují v tom, že by bylo užitečné pravidelně pořádat setkání, na kterých by bylo možné vzájemně se informovat a předávat si poznatky a zkušenosti ohledně systému realizace, administrace, cílů a priorit programů. Jedním z konkrétních návrhů je např. porovnání rozdílů v pravidlech mezi jednotlivými programy týkající se rozpočtu a vyúčtování grantů.

Kontakt:

Institut umění

Eva Žáková

Celetná 17, 110 00 Praha 1

T +420 224 809 134

M eva.zakova@institutumeni.cz

www.idu.cz

T A
Č R